

УДК 001.92

DOI: 10.31359/2411-5584-2018-33-2-173

**ВІЙНА І МИР... І РЕЛІГІЯ:
РЕЛІГІЙНА СВОБОДА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ
(за результатами міжнародної конференції)**

13–14 квітня 2018 р. Центром дослідження верховенства права і релігії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого¹ у співробітництві з Міжнародним центром дослідження права і релігії при Університеті Брігама Янга (США) проведено міжнародну наукову конференцію «Війна і мир... і релігія: релігійна свобода під час російсько-українського конфлікту».

У конференції взяли участь професори і наукові співробітники Університету Брігама Янга, Університету Віттенберга, Університету Теннессі, Інституту Кеннана у Міжнародному центрі для вчених імені Вудро Вільсона (усі – США), Університету Астон у Бірмінгемі (Сполучене Королівство), Університету Бремена (Німеччина), Університету Тарту (Естонія), Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, Інституту філософії НАН, Інституту соціології НАН (усі – Україна) та ін.

Протягом чотирьох сесій учасники конференції обговорювали такі питання:

– роль релігії під час конфліктів і релігійна складова російсько-українського конфлікту (доповіді професора Університету Брігама Янга Елізабет Кларк, доцента Університету Астон у Бірмінгемі Люсіана Люстіна і лектора Тартуського університету Алара Кілпа);

– розвиток державно-церковних відносин на пострадянському просторі і, зокрема, в Україні (доповіді співробітника Інституту Кеннана у Міжнарод-

---

¹ Центр дослідження верховенства права і релігії був створений як структурний підрозділ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у 2018 р. Метою діяльності Центру є дослідницька, освітня і правозахисна діяльність у сфері верховенства права, релігійної свободи, державно-церковних відносин тощо. Центр проводить профільні наукові заходи (конференції, семінари і лекції запрошених вчених), публікує результати досліджень з релігії і права, публікує переклади, веде новинний аккаунт у Facebook. Очолює Центр кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави і права Дмитро Вовк. Доцент Вовк є випускником Програми наукових обмінів імені Фулбрайта (2016–2017 академічний рік), запрошеним дослідником, викладачем і гостьовим лектором Університету Брігама Янга (США), Університету Катандзаро (Італія), Українського католицького університету, інших українських університетів тощо, а також експертом і тренером проєктів Ради Європи, USAID, ОБСЄ/БДПЛ.

ному центрі для вчених імені Вудро Вільсона Михайла Мінакова, директора Центру дослідження верховенства права і релігії Дмитра Вовка);

– роль релігійних організацій у громадянському суспільстві (доповідь провідного співробітника Інституту соціології Національної академії наук Віктора Степаненка);

– відносини між українськими церквами на тлі війни (доповіді професора Університету Віттенберга Джеррі Панкхерста і аспіранта Національного університету «Києво-Могилянська академія» Андрія Ферта);

– використання релігії і релігійних доктрин як зброї у гібридній війні (доповіді народного депутата України, професора Національного педагогічного університету імені Драгоманова Віктора Єленського і дослідниці Університету Бремена Елізавети Гауфман);

– порушення права на релігійну свободу у Росії на тлі конфлікту з Україною (доповідь колишнього старшого експерта Комісії з міжнародної релігійної свободи США Кетрін Косман, професора Університету Теннессі Роберта Блітта).

У межах конференції було проведено також «круглий стіл» з релігійної ситуації в окремих районах Донецької і Луганської області, які зараз не перебувають під контролем Українського уряду. Ключовими спікерами на «круглому столі» виступили:

1) релігієзнавець і філософ Ігор Козловський (Інститут філософії НАН), який через проукраїнську позицію два роки провів у в'язниці у так званій «ДНР» за сфабрикованими звинуваченнями і був звільнений під час обміну полоненими наприкінці 2017 р.;

2) юрист і релігійний діяч Віталій Сорокун (НЮУ імені Ярослава Мудрого);

3) релігієзнавиця Людмила Филипович (Інститут філософії НАН).

Ігор Козловський у своїй доповіді торкнувся питань релігійної ситуації на Донбасі до і після початку російсько-українського конфлікту. Він також розповів про власний досвід ув'язнення у Донецьку, переслідування різних релігійних груп, акти насильства щодо віруючих та релігійних діячів, позбавлення релігійних громад їхнього майна і витіснення їх з території ОРДЛО.

Віталій Сорокун розповів про долю протестантських громад на непідконтрольній території, пояснив, які саме особливості протестантизму роблять відповідні громади мішенню для релігійних переслідування з боку «ДНР» і «ЛНР», долю пасторів і віруючих, які мешкали на території, яка зараз не контролюється Українською державою.

Людмила Филипович охарактеризувала стан міжрелігійного діалогу у зв'язку з російсько-українським конфліктом, передусім у контексті ролі церков у встановленні миру, визволенні українських полонених, допомоги переслідуваним особам тощо. Вона охарактеризувала ініціативи, що зараз

існують у цій сфері в Україні (наприклад, діяльність Всеукраїнської ради церков та інших подібних організацій).

Після конференції планується видання збірки статей учасників конференції англійською мовою в одному з профільних західних видавництв.

Кандидат філософських наук Ігор Козловський розповідає про релігійну ситуацію на Донбасі і власний досвід полоненого

Дискусія під час конференції

Виступ професора Університету Теннессі Роберта Блітта

Репліка від доктора соціологічних наук Віктора Степаненка

*Огляд наукової дискусії підготував кандидат юридичних наук, доцент, директор Центру дослідження верховенства права і релігії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого **Д. О. Вовк***